

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ภาพรวมหลักสูตรวิทยาการกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่รัฐ

ณ โรงแรมเซ็นทารา บาย เซ็นทารา และคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ

๑ กิจกรรมความเข้าใจในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน

๑.๑ ความหมาย ของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน

๑.สิทธิคืออะไร

๒.เสรีภาพคืออะไร

๓.หน้าทีคืออะไร

๔.สิทธิมนุษยชนคืออะไร

๒.ความสัมพันธ์ระหว่าง สิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน, สิทธิ เสรีภาพ หน้าที จำเป็นต้องคงที่หรือไม่

๓.สิทธิ หน้าที เสรีภาพ เหล่านี้ เรารู้อย่างไรว่า เป็นของประชาชนคนไทยในปัจจุบัน ดูจากไหน

๔.สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศไทย เหมือนและแตกต่างกับ สิทธิมนุษยชนในหลักละอย่างไร

๕. หากมีการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชนขึ้น จะเกิดอะไรขึ้น สิ่งที่ตามมาคืออะไร รัฐต้องทำอย่างไร

๑. กิจกรรม ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน

๑.๑ ความหมาย ของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน

สิทธิ	เสรีภาพ	หน้าที
อำนาจ ประโยชน์ ความสามารถของบุคคล ที่ รัฐรับรองคุ้มครองให้ มี ก.ม. นโยบายฯ รองรับ	อิสรภาพ ที่จะทำ ไม่ทำอะไร ก็ได้ ถ้าไม่ละเมิดก.ม. ละเมิดสิทธิผู้อื่น	กิจที่ต้องปฏิบัติด้วยความ รับผิดชอบ ถ้าไม่ปฏิบัติ มีความผิด มีโทษ หน้าทีตามก.ม./ตามศีลธรรม

สิทธิมนุษยชน

สิทธิพื้นฐานขั้นต่ำของมนุษย์ เป็น
เรื่องศักดิ์ศรีมนุษย์ ความเสมอภาค
สัมพันธ์กัน เป็นสากล ไม่ขึ้นกับรัฐ
ใด พรากไม่ได้ แบ่งแยก โอนไม่ได้
มีส่วนร่วมได้รับประโยชน์
ตรวจสอบได้โดยหลักนิติธรรม

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิ เสรีภาพ หน้าที และสิทธิมนุษยชน

สิทธิ เสรีภาพ หน้าที จำเป็นต้องคงที่หรือไม่

สิทธิกับหน้าที เป็นของคู่กัน เมื่อบุคคลมีสิทธิ บุคคลอื่นมีหน้าทีที่ต้องเคารพสิทธิของผู้ทรงสิทธิ

สิทธิกับเสรีภาพ รัฐมีหน้าทีจำเพาะเจาะจงเมื่อกำหนดสิทธิของประชาชนขึ้น ต้องเตรียมทรัพยากรการจัดการ
ให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิ ในขณะที่รัฐมีหน้าทีให้ประชาชนใช้เสรีภาพโดยไม่แทรกแซง

สิทธิ หน้าที เสรีภาพ เปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นกับปัจจัยการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมฯ ของรัฐ

๓. สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เรารู้อย่างไรว่า เป็นของประชาชนคนไทยในปัจจุบัน ดูจากไหน

ดูจาก ก.ม.ภายใน (รัฐธรรมนูญ ก.ม.ลำดับรอง นโยบายรัฐบาล) และจารีตประเพณี (กรณีที่ดินชาวเล)

สิทธิ เสรีภาพของคนสัญชาติไทย มีขอบเขตกว้างกว่า ผู้ที่อยู่ในประเทศไทยแต่ไร้สัญชาติ

๔. สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศไทย เหมือนและแตกต่างกับ สิทธิมนุษยชนสากล
อย่างไร

ไทยนำเอาหลักสิทธิมนุษยชนสากล มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และก.ม.ภายในหลายฉบับ

สิทธิมนุษยชนไทย มีขอบเขตแคบกว่า เพราะไทยยังไม่เป็นภาคีอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนบางฉบับ

๕. การละเมิดสิทธิ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน อะไรคือสาเหตุ จะเกิดอะไรขึ้น สิ่งที่ตามมาคืออะไร ผู้ถูกละเมิด และ รัฐต้องทำอย่างไร

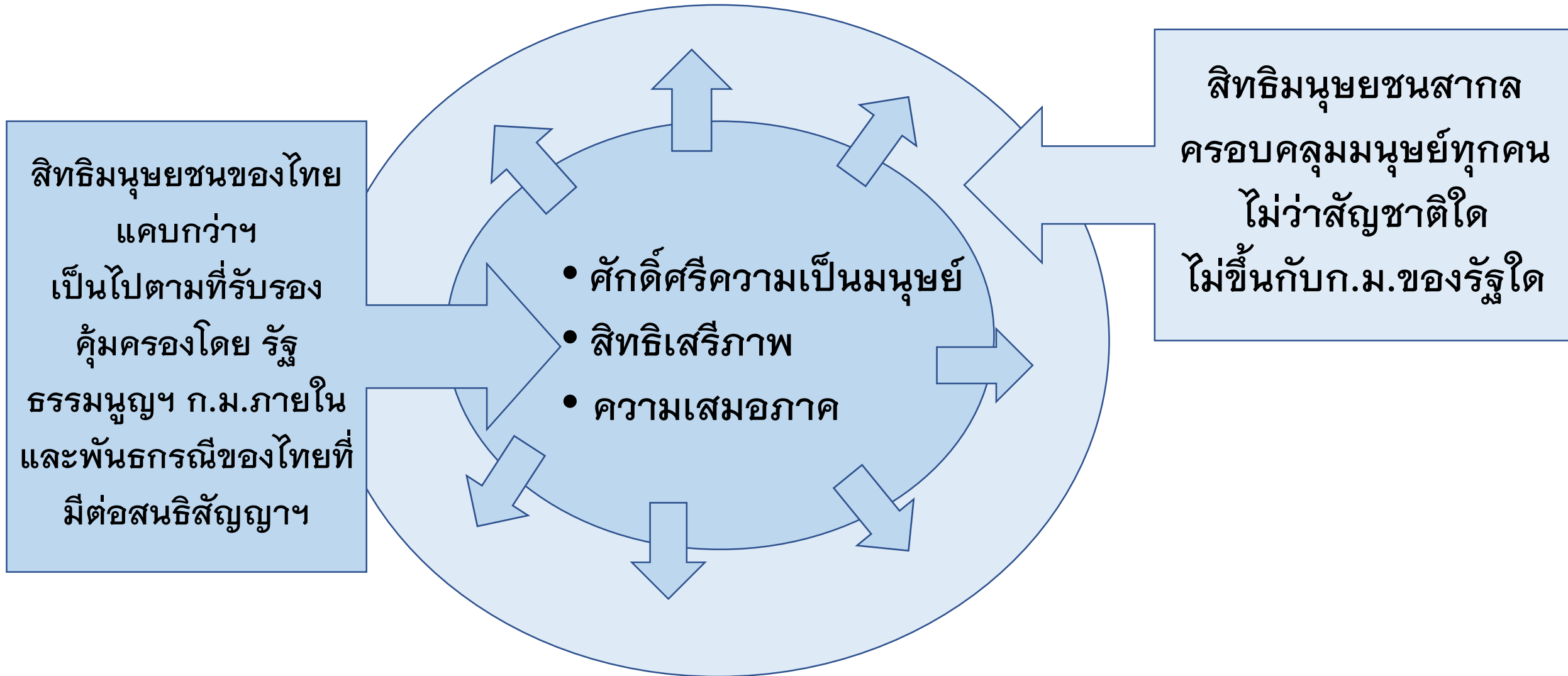
สาเหตุของการละเมิดสิทธิ : ปัญหาทัศนคติ ความรู้ฯ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ไม่เคารพก.ม.

ผลจากการละเมิดสิทธิ : เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สิน ความขัดแย้ง การบริหารของรัฐ

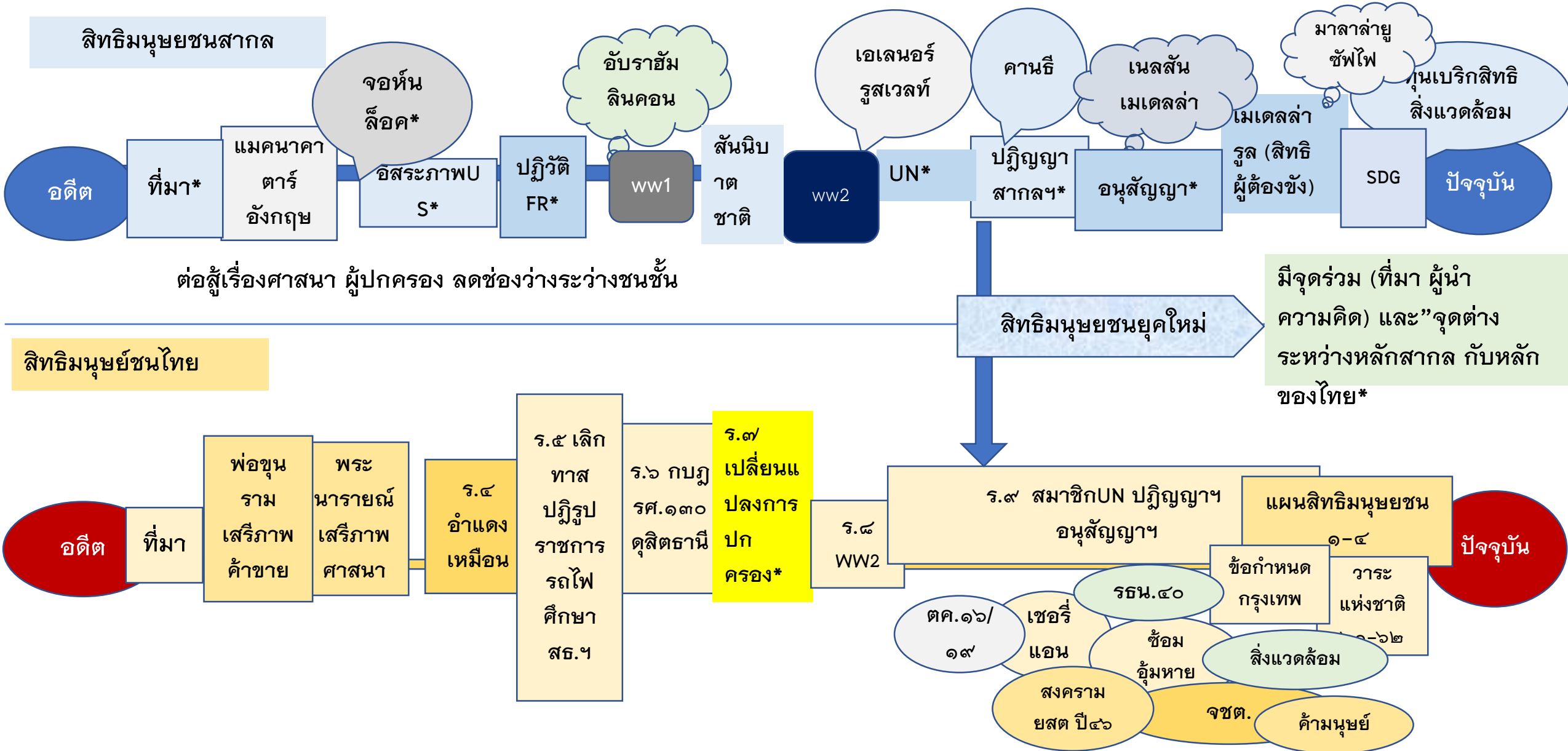
ผู้ถูกละเมิด สามารถที่จะได้รับการเยียวยาจากผู้ละเมิด โดยแจ้งความให้มีการดำเนินคดี อาจมีการไกล่เกลี่ย หากเป็นความผิดร้ายแรง/ความผิดต่อแผ่นดิน รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการแทน

รัฐต้องทำอย่างไร : รัฐมีหน้าที่ปกติในการรักษาความมั่นคง ความสงบ บริการสาธารณะ/พัฒนา และมีหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนในการเคารพ ส่งเสริม ปกป้องคุ้มครอง เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และเติมเต็ม ให้ประชาชนมีหลักประกัน อยู่ในสังคมอย่างสงบ สันติ

สิทธิมนุษยชนของไทย กับ สิทธิมนุษยชนสากล

๒. พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากล และ สิทธิมนุษยชนไทย

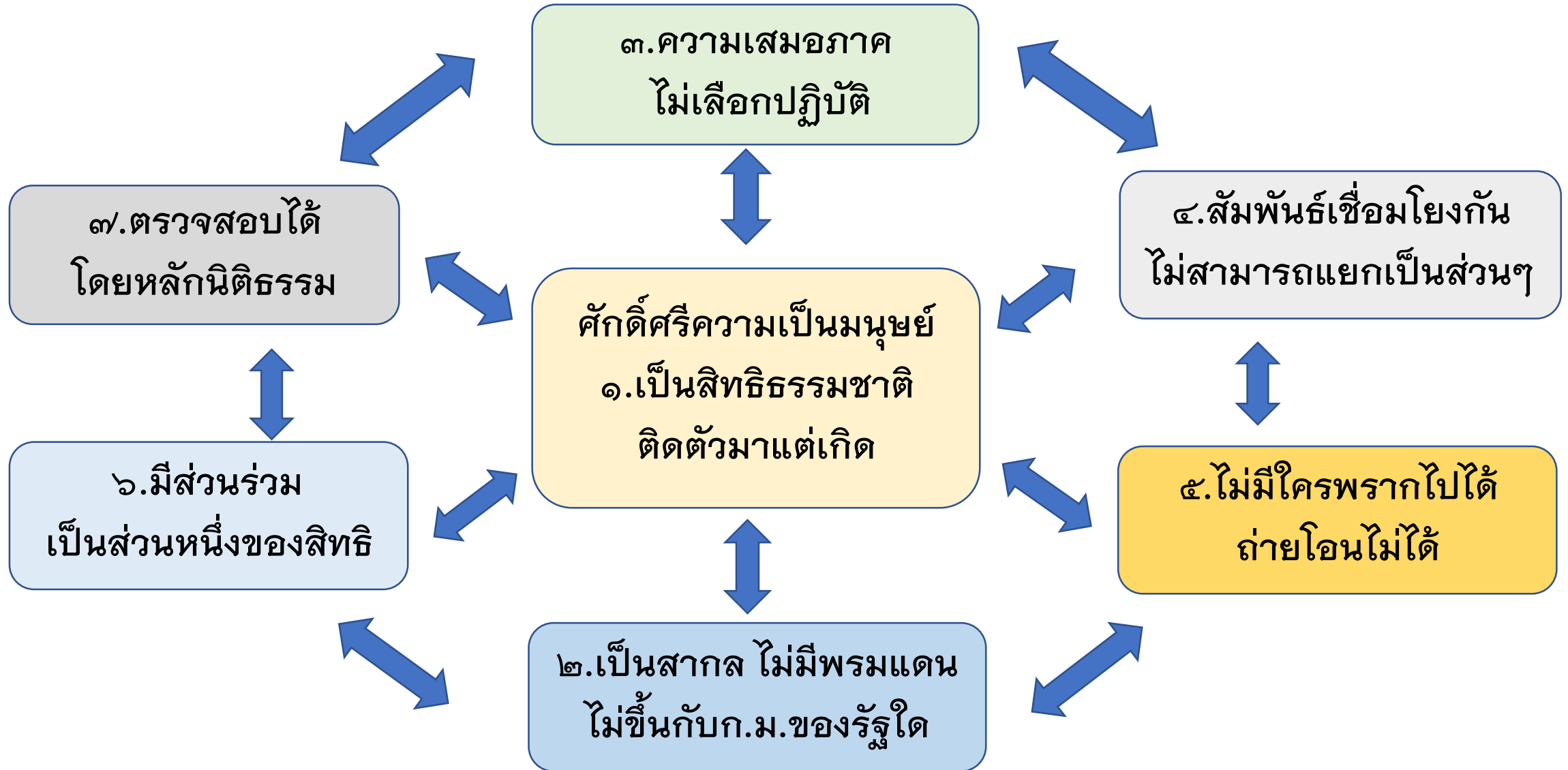
จุดกำเนิดสำคัญของสิทธิมนุษยชน

- **หลักการของศาสนา** ต่างๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล ในเรื่องคุณค่าของทุกชีวิต
- ศาสนาพุทธ เน้นความเสมอภาค (เมื่อมาบวช ไม่มีชั้นวรรณะ) เคารพสิทธิ ไม่เบียดเบียนในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินฯ (มีศีล ๕ ไม่ฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ ฯ)
- ศาสนาคริสต์ เน้นความรักในมนุษย์ พระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นตามลักษณะของพระเจ้า ทุกคนมีศักดิ์ศรีเสมอภาคกันฯ
- ศาสนาอิสลาม เน้นความสงบสันติสุข ไม่ใช่กำลังบังคับให้คนนับถือศาสนา ห้ามนินทา เหยียดหยาม ทุกคนเท่าเทียมกัน การให้ทาน (มีประเด็นข้อโต้แย้งในหลัก/การปฏิบัติของศาสนา เรื่องความไม่เสมอภาคในสิทธิสตรี ในการเป็นนักบวช อิหม่าม เท่าเทียบกับผู้ชาย และสิทธิของLGBT)
- รวมทั้งนำประเด็น**กฎธรรมชาติ** มาบรรจุอยู่ในหลักสิทธิมนุษยชน หลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ไม่มีพรหมแดน เป็นกฎ(หมาย)ธรรมชาติ เหนือก.ม.รัฐ

จุดร่วมที่สำคัญ พัฒนาการสิทธิมนุษยชนสากลและของไทย

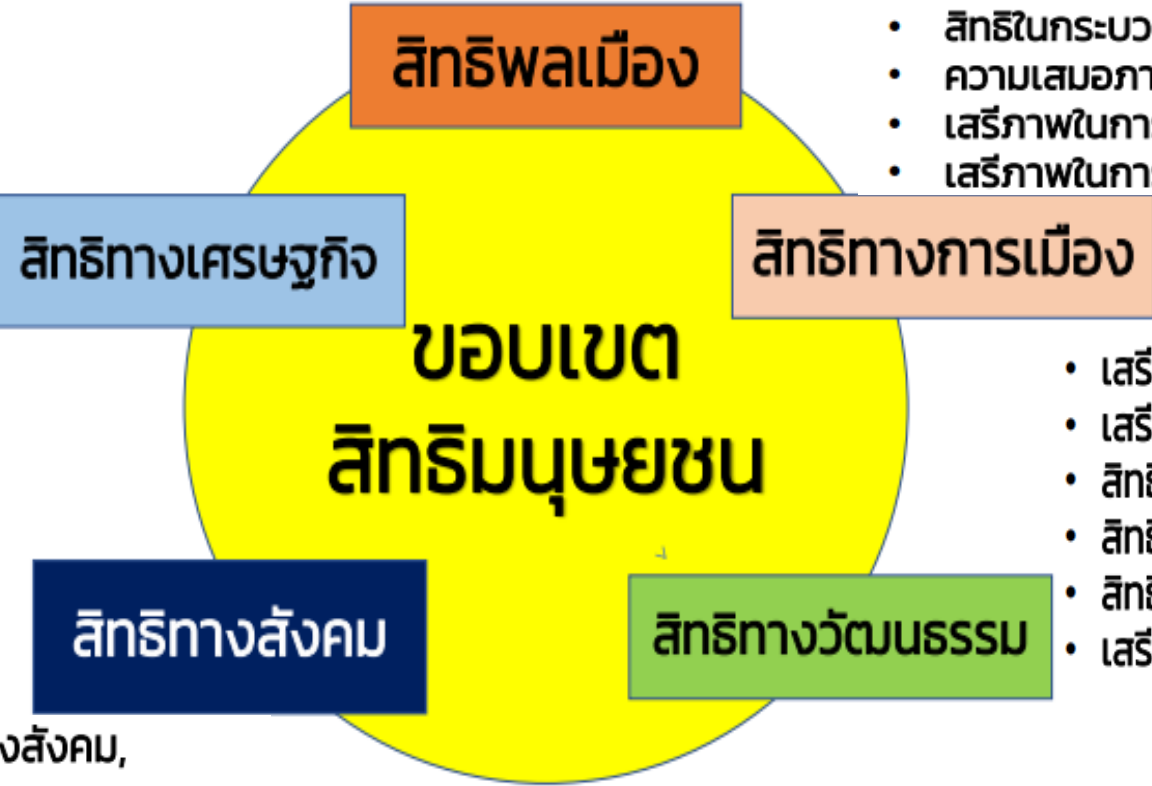
- ❑ ที่มาของหลักสิทธิมนุษยชน มาจากกฎธรรมชาติ หลักการทางศาสนา
- ❑ ประเด็นการเรียกร้องสิทธิที่สำคัญ เป็นเรื่อง ผู้ปกครองต้องเป็นธรรม ไม่กดขี่ประชาชน เรื่องสิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพฯ ของปชช. ใช้ก.ม.เป็นหลักไม่ใช่ตัวผู้ปกครองเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของปชช. ลดช่องว่าง/ความแตกต่างให้เกิดความเสมอภาค
- ❑ มีผู้นำที่จุดประกายความคิด ในระยะแรกๆ เป็นนักปรัชญา นักปราชญ์ ผู้นำในการต่อสู้/ทหาร ระยะหลังผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้น และผู้ที่ถูกกดขี่มานาน ผู้ถูกคุมขัง เช่น ในยุโรป เอเชีย แอฟริกาฯ ทำให้เกิดการประกาศอิสรภาพ
- ❑ วิธีการเรียกร้องและต่อสู้ มีทั้งไม่รุนแรง และรุนแรง
- ❑ ผลที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง ผู้ปกครองฯ การเลิกทาส การเหยียดผิว การเรียกร้องสิทธิผู้หญิง ความเสมอภาคการต่อสู้กับเผด็จการ เป็นต้น
- ❑ สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย (และประเทศอื่นๆ) ย่อมขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางด้านระบบการเมือง การปกครอง สังคมวัฒนธรรมฯ ซึ่งอาจแตกต่างกันไป

๓. หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนสากล

๔. ขอบเขตสิทธิมนุษยชน

- เสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ
- เสรีภาพการเลือกงานทำอย่างเสรี ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม
- สิทธิได้รับค่าจ้าง สภาพการจ้างที่เป็นธรรม
- สิทธิในการตั้งสหภาพและนัดหยุดงาน
- สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ
- สิทธิในความมั่นคงจากการว่างงาน

- สิทธิในชีวิตและร่างกาย
- เสรีภาพจากการถูกทรมาน ลงโทษ ไล่อัยการรุนแรง
- เสรีภาพจากการถูกบังคับให้เป็นทาส
- สิทธิความเป็นส่วนตัว
- สิทธิในทรัพย์สิน
- สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
- ความเสมอภาคทางกฎหมายและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ
- เสรีภาพในการสื่อสาร
- เสรีภาพในการเดินทาง

- เสรีภาพในการชุมนุม รวมกลุ่ม สมาคม
- เสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตทางการเมือง
- สิทธิในการเลือกตั้ง
- สิทธิในการตั้งพรรคการเมือง
- สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าถึงบริการรัฐ
- เสรีภาพในการแสวงหา รับ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

- เสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตทางสังคม,
- สิทธิที่จะได้รับการศึกษา
- สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข
- สิทธิการมีคู่ครองครอบครัว, ครอบครัวได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ,คุ้มครองมารดาและบุตร
- สิทธิประกันสังคม สุขภาพ สวัสดิการสังคมฯ
- เสรีภาพทางวิชาการ
- สิทธิในการพักผ่อน/วันหยุด/นันทนาการ

- เสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม
- สิทธิการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
- สิทธิการปกป้องและปฏิบัติตามวัฒนธรรม
- สิทธิในการปฏิบัติศาสนกิจของตน
- สิทธิในการจัดการงานศพ

วงจรชีวิตของมนุษย์

เกิด

เด็ก

หนุ่ม-สาว

รับปริญญา

ทำงาน

แต่งงาน

เลี้ยงลูก

แก่ชรา

เจ็บป่วย

ตาย

20/11/61

สิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องใกล้ตัวเรา ครอบคลุมวงจรชีวิตมนุษย์เรา ตั้งแต่เกิด เป็นทารก เด็ก เติบโตเป็นวัยรุ่น เป็นผู้ใหญ่ เรียนจบ ทำงาน มีคู่ครอง มีลูก อาจพิการ แก่ชรา เจ็บป่วย เสียชีวิต

สรุปขอบเขต หรือ ประเภทของสิทธิมนุษยชน

จัดแบ่งเพื่อสะดวกในการพิจารณา โดยจัดกลุ่มสิทธิมนุษยชน ตามกติกาฯ ว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง และกติกาฯ ว่าด้วยสิทธิ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ใช้พิจารณาว่าในแต่ละประเทศ ประชาชนมีสิทธิฯต่างๆ มากน้อยเพียงไร ซึ่งขึ้นกับปัจจัยด้านระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมฯ

จากอุดมการณ์สิทธิมนุษยชน แต่ละประเทศสามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ โดยนำไปบรรจุอยู่ในก.ม.รัฐธรรมนูญ และก.ม.ลำดับรองต่างๆ ตาม เจตนารมณ์ และความพร้อมของประเทศนั้น รวมทั้งแสดงให้เห็น ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิทธิฯและก.ม.ที่รองรับสิทธิต่างๆ เหล่านั้น

ขอบเขตของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนของรัฐ ต่อประชาชน

มีกลไกตาม
กฎบัตรUN

มีกลไกตาม
กติกา/อนุ
สัญญา
ที่ประเทศนั้นเป็น
สมาชิก

หน้าที่ของรัฐ

1. เคารพสิทธิฯ (Respect) ไม่แทรกแซง
2. คุ้มครองสิทธิฯ (Protect) ไม่ให้ ปชช. ถูกละเมิด
3. ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ (Fulfill) ด้านกฎหมาย นโยบายและปฏิบัติ

ก่อนเกิดปัญหาละเมิดสิทธิฯ
(ต้นน้ำ)

เริ่มเกิดปัญหาละเมิดสิทธิฯ
(กลางน้ำ)

มีปัญหา ผลกระทบเกิดขึ้นแล้ว
(ปลายน้ำ)

1. การส่งเสริม ป้องกัน
(กลุ่มปกติ)

2. คุ้มครอง
(กลุ่มเสี่ยง พยานฯ)

3. เยียวยา พิหนฟู
(เหยื่อ จำเลย)

4. การสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนมั่นใจว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิฯ

ข้อจำกัด : การใช้สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน

หลักทั่วไป : การใช้สิทธิฯ ต้องไม่กระทบกระเทือน หรือเป็นอันตราย ต่อ

- ✓ ความมั่นคงของรัฐ
- ✓ ความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน
- ✓ ไม่ละเมิดสิทธิ หรือ เสรีภาพของบุคคลอื่น

กฎหมาย ออกมาจำกัดการใช้สิทธิ เสรีภาพของประชาชน
ต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๕. กลไกการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลง และผู้ถูกละเมิดได้รับการเยียวยา

NHRP & NAP
ภาคีรัฐ เอกชน ประชาสังคม

เป้าหมาย : สังคมไทยเป็นสังคมที่ส่งเสริม สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนอย่างบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่พัฒนา
อย่างยั่งยืน

10 ด้าน

- ด้านสาธารณสุข
- ด้านการศึกษา
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ด้านที่อยู่อาศัย
- ด้านการขนส่ง
- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านการเมืองการปกครองและความมั่นคง
- ด้านสิทธิชุมชน
- ด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ด้านกระบวนการยุติธรรม

12 กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเด็กและเยาวชน
- กลุ่มผู้สูงอายุ
- กลุ่มสตรี
- กลุ่มผู้พิการ
- กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแรงงาน
- กลุ่มผู้ป่วย (กลุ่มผู้ติดเชื้อ/กลุ่มผู้เสพยา)
- กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไร้รัฐ และผู้ไร้ที่พำนัก
- กลุ่มความหลากหลายทางเพศ
- กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- กลุ่มผู้ต้องขัง (ผู้ถูกกล่าวหา/ผู้ต้องหา/นักโทษเด็ดขาด)
- กลุ่มผู้พันโทษ
- กลุ่มผู้เสียหาย/ผู้ตกเป็นเหยื่อ/พยาน (เหยื่ออาชญากรรมเหยื่อค้ำมนุษย์เหยื่อที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น)

สาระสำคัญ

NAP ประกอบด้วย ภาพรวม
สถานการณ์ ข้อท้าทาย และแผนกิจกรรม
เพื่อแก้ปัญหา **4 ประเด็น** สำคัญ ดังนี้

- 1) แรงงาน (**L**abour)
- 2) ชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม (**E**nvironment)
- 3) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (**D**efenders)
- 4) การลงทุนระหว่างประเทศ
และบริษัทข้ามชาติ (**I**nvestment)

คำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ...ที่รับรองและประกาศโดยข้อมติ
สมัชชาสหประชาชาติ ที่ ๒๒๓ เอ /// เมื่อ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ กล่าวถึง หลักนิติธรรม
(Rule of Law) ไว้ด้วยว่า

.....เป็นความจำเป็นที่หลักสิทธิมนุษยชน ควรได้รับความคุ้มครองโดย
หลักนิติธรรม ถ้าไม่ประสงค์ให้มนุษย์ต้องถูกบีบบังคับให้หาทางออกเป็น
ที่พึงสุดท้าย ด้วยการก่อความไม่สงบ เพื่อต่อต้านทรราชย์และการกด
ขี่.....

๕. ความหมาย ความสัมพันธ์ของสิทธิมนุษยชน นิติธรรม ความยุติธรรม

สิทธิมนุษยชน

- สิทธิธรรมชาติ ติดตัวมาแต่เกิด
- ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ
- การเข้าถึงมี/สิทธิ ไม่อาจพรากไปได้
- แบ่งแยกไม่ได้ สัมพันธ์กัน
- สากลข้ามพรมแดน ไม่ขึ้นกับรัฐใดๆ
- ไม่ผูกกับก.ม.บ้านเมือง เพราะไปผูกกับความเป็นมนุษย์แล้ว*
(สิทธิพื้นฐานขั้นต่ำของมนุษย์ทุกคน)

นิติธรรม

(หลักปกครองโดย ก.ม.)

การปกครอง/บริหาร ยึด ก.ม.เป็นหลัก การออก ก.ม. เนื้อหา ก.ม. การใช้ ก.ม.ต้องถูกต้อง เป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และมีการควบคุมการใช้ ก.ม.อย่างเหมาะสม

การปกครองที่ดีนั้นควรต้องให้ ก.ม. อยู่สูงสุด (supremacy of law) และทุกคนต้องมีสถานะที่เสมอภาค และเท่าเทียมกันภายใต้ ก.ม.

ความยุติธรรม

ความถูกต้องตามศีลธรรม บนพื้นฐานของจริยธรรม ความสมเหตุสมผล ก.ม.ธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยงธรรม (equity) และความเป็นธรรม (fairness) ตลอดจนการบังคับใช้ ก.ม.

ความสัมพันธ์ของทั้งสามหลัก คือ เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ใช้หลักนิติธรรม

๖. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน

๑. ข้อเท็จจริงของสถานการณ์ : พาดหัวข้อข่าว

เหตุการณ์ :

ผู้ที่เกี่ยวข้อง :

ผู้ละเมิด (ใคร-ถ้ามี)

ผู้ถูกละเมิด (ใคร-ถ้ามี)

๒. เกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างไร (พิจารณาจากหลักการ/ ขอบเขต/ หลักนิติธรรม

/ หลักความยุติธรรม/ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ/แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

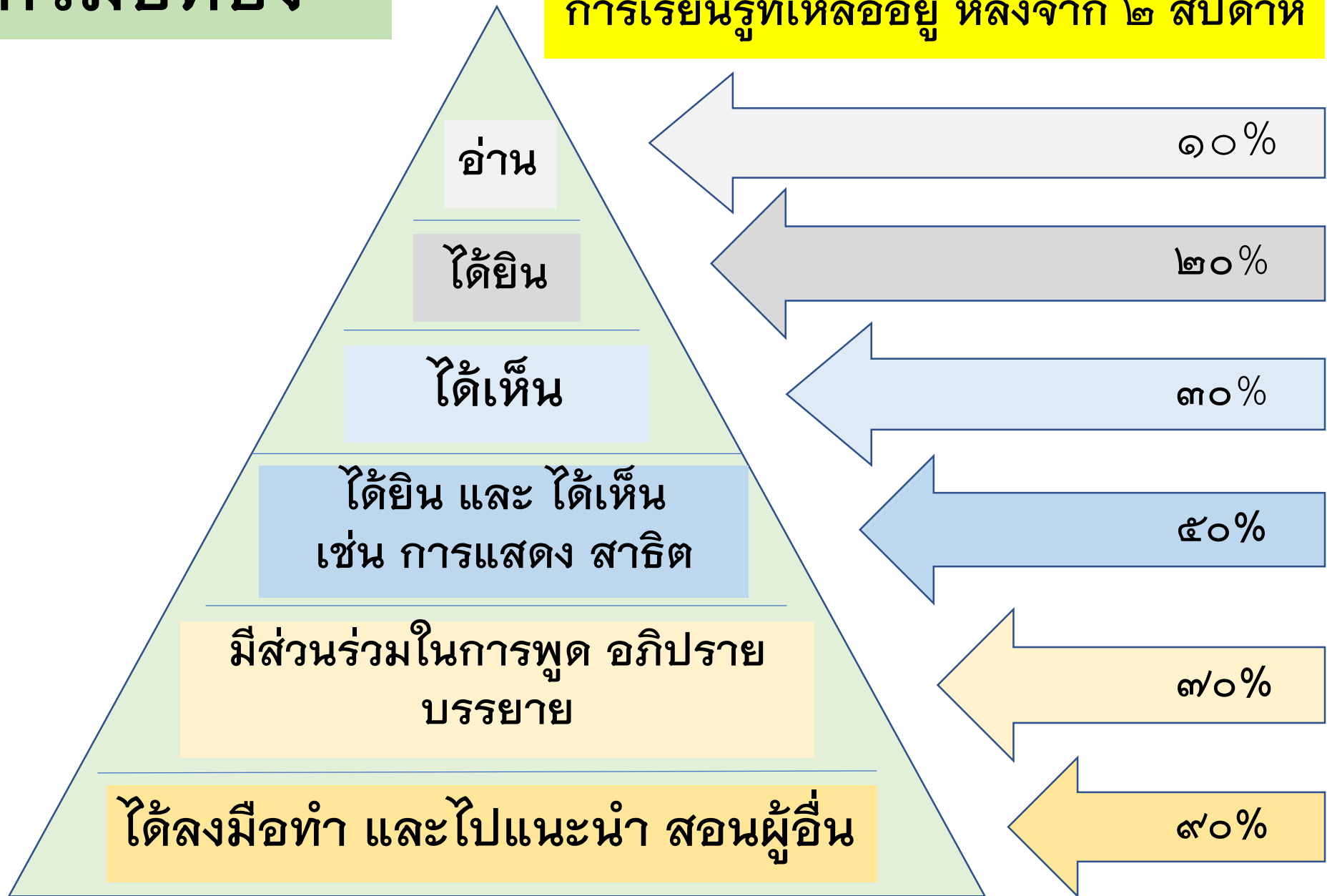
/แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนฯ)

๓. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในและระหว่างประเทศ (กลไก มาตรการ กฎหมาย นโยบาย ฯลฯ)

๔. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตามกฎหมาย/หลักการสิทธิมนุษยชน)

๓. กระบวนการมือทอง

การเรียนรู้ที่เหลืออยู่ หลังจาก ๒ สัปดาห์

ปิรามิดแห่งการเรียนรู้

ต้องรู้ว่า “ทำไมต้อง
เรียนรู้เรื่องนี้”

ต้องการเรียนรู้
“ตามทิศทาง/ความ
ต้องการของตัวเอง”

ผู้อบรม “มีความรู้
ประสบการณ์ มาก
กว่าร.นศ ผู้เยาว์”

หลักการเรียนรู้
ของผู้ใหญ่

ต้องได้รับ “การจูง
ใจให้เห็น
ประโยชน์” ความ
จำเป็นที่ต้องเรียน

ผู้อบรมพร้อมที่จะ
เรียนรู้ เมื่อ “มีความ
จำเป็น/ต้องการจะ
เรียน”

เรียนรู้จาก
”ประสบการณ์ให้ทำ
ได้ มุ่งเน้นทำงาน และ
ประโยชน์ต่อชีวิต”

การนำหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไปใช้ในการฝึกอบรม

เนื้อหา บน
พื้นฐานของ
ประสบการณ์
ทำงานจริง

กิจกรรม
ออกแบบสะท้อน
การทำงานจริง

มีทางเลือกให้

ต้องรู้ว่า “ทำไมต้อง
เรียนรู้เรื่องนี้”

ต้องการเรียนรู้
“ตามทิศทาง/ความ
ต้องการของตัวเอง”

หลักการเรียนรู้
ของผู้ใหญ่

ผู้อบรม “มีความรู้
ประสบการณ์ มาก
กว่านร.นศ ผู้เยาว์”

ต้องสาธิตให้เห็น
ว่าเกิดประโยชน์
ต่อการทำงาน
อย่างไร

เน้นกิจกรรมให้
“ทำ” มากกว่า
เพียงแต่ “รู้”

เรียนรู้จาก
“ประสบการณ์ให้ทำ
ได้ มุ่งเน้นทำงาน และ
ประโยชน์ต่อชีวิต”

ผู้อบรมพร้อมที่จะ
เรียนรู้ เมื่อ “มีความ
จำเป็น/ต้องการ
เรียนรู้”

ต้องได้รับ “การจูง
ใจให้เห็น
ประโยชน์” ความ
จำเป็นที่ต้องเรียน

อย่าเร่งรีบยึด
เยียดข้อมูล
เนื้อหาเกินไป

หลักการสำคัญในการเป็นวิทยากรกระบวนการ

เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน

วิธีการ และสื่อที่ใช้ หลากหลาย เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

นำหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาใช้ในการอบรม (adult Learning)

วิทยากรเป็นผู้จัดการการเรียนรู้ ไม่ใช่ครูผู้สอนผู้เข้าอบรม

“คุณสมบัติ” ของวิทยากรกระบวนการมีมากกว่า “ความรู้” ในหัวข้อวิชานั้น

แหล่งความรู้มาจากหลายแห่ง ไม่ได้มาจากวิทยากรเพียงแห่งเดียว

มีการจัดการสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการเรียนรู้ (supportive learning environment)

มีการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าอบรม (preparation of learner)

ยึดผู้เข้าอบรม หรือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner - centered)

เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม เป็นหลัก (participatory approach)

ความแตกต่างของวิทยากรความหมายเดิมกับวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรตามความหมายเดิม

๑. เป็นครู (teacher)
๒. เป็นผู้นำความรู้มาให้ เน้นการถ่ายทอดและการฟัง
๓. มีเป้าหมายให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่นำเสนอ
๔. วิทยากรเป็นศูนย์กลาง
๕. เป็นผู้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
๖. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นความรับผิดชอบของวิทยากร

วิทยากรกระบวนการ

๑. เป็นครูฝึก (coach)
๒. เป็นผู้จัดกระบวนการให้เกิดความรู้ เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้
๓. มีเป้าหมายให้ผู้เกิดความรู้ใหม่
๔. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลาง
๕. เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเปลี่ยนแปลงตนเอง
๖. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นความรับผิดชอบของผู้ร่วมกิจกรรมฯกับวิทยากร

วิทยาการตามความหมายเดิม

๗. การสื่อสารทางเดียว

๘. มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

๙. ต้องตอบคำถามได้ทุกอย่าง

๑๐. สนใจได้รับความรู้ ฟังพาวิทยาการ

๑๑. มุ่งยกระดับความรู้

๑๒. มักเป็นระบบปิด และไม่ยืดหยุ่น

๑๓. สนใจเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ

วิทยาการกระบวนการ

๗. การสื่อสารสองทาง

๘. มีความรู้ที่เป็นแบบสหวิทยาการ องค์กรรวม

๙. ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รู้ทุกอย่าง ความรู้อยู่ที่การเรียนรู้ร่วมกัน

๑๐. สนใจให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน นำไปสู่พลังทวีคูณ และฟังพาตนเอง

๑๑. มุ่งยกระดับความคิด(Meta Level)

๑๒. เป็นระบบเปิดและยืดหยุ่น

๑๓. สนใจกระบวนการปฏิสัมพันธ์ การเกิดความรู้และวิธีการทำงานของผู้อบรมใหม่ๆ มากกว่าการรับเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

เทคนิคการอบรม ที่วิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน มักนำไปใช้

ผู้เข้าอบรม บอกความคาดหวังของตนแก่ฝ่ายจัดการอบรม

->> เพื่อให้วิทยากร ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการ

การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เกมส์ฯ

->> มีประโยชน์ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ ป้องกันการง่วงนอน

กิจกรรมแนะนำตัวของผู้เข้าอบรมให้รู้จักกัน

->> ควรสนุก ไม่น่าเบื่อ

->> นำเพลงบรรเลงเบาๆ ที่เอื้อต่อการใช้ความคิดของผู้อบรม มาเปิดอย่างเหมาะสม

->> การใช้บทบาทสมมติ ช่วยการเรียนรู้ได้ดี และผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วม

การใช้กรณีศึกษา

->> ควรเขียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ใช้ภาษาเข้าใจง่าย

การใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น เพลง คลิปสั้น รูปภาพประกอบ สไลด์

->> เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

ออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนการปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

->> เรียนรู้จากกิจกรรม กระตุ้นความคิดและเรียนรู้การนำไปใช้ประโยชน์

การกล่าวสรุป โดยใช้สไลด์ประกอบ

->> วิทยากรควรยืน เดิน ช้าๆ พูดกับผู้อบรม แทนที่จะนั่งบนโต๊ะตลอด

สรุปเทคนิควิทยากรกระบวนการที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ใน ๓ วัน

- ใช้แบบสอบถามความรู้
- base line สำหรับเรียนรู้ผู้เข้าอบรม โดยให้ประเมินตนเอง
- เขียนการ์ดติดบอร์ด เขียนความคาดหวัง
- ประชุมกลุ่ม อภิปราย ระดมสมอง หาข้อสรุปร่วมกัน
- การใช้ภาพ บัตรคำ
- การจัดฐานเรียนรู้ world café
- กิจกรรมฝึกกาตเน่าและกิจกรรมฝั่งซ้าย (ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้)
- บรรยายสรุป โดยใช้สไลด์ประกอบ
- Jigsaw เรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งปันความรู้ และเติมเต็ม
- ใช้กรณีศึกษา สถานการณ์จริงประกอบการคิดวิเคราะห์
- เกมส์หาของ เรียนรู้ความรู้สึกของกลุ่มเพราะบางด้วยตนเอง
- เพิ่มเติมการทำความรู้จักชื่อเพื่อนร่วมหลักสูตร โดยใช้การลำดับชื่อต่อเนื่อง

มีเทคนิคอะไรอีก
ที่ใช้ใน ๓ วันนี้

เทคนิควิทยากรกระบวนการที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ใน ๓ วัน

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
<p>๑. ทดสอบความรู้</p> <p>๑.๑ แบบทดสอบ ก่อนหลัง</p> <p>๑.๒ ประเมินความรู้ตนเองด้วยความรู้สึก</p>	<p>-ใช้แบบสอบถามความรู้</p> <p>-base line</p>	<p>รู้ความรู้ ก่อนหลังอบรม</p> <p>-ประเมินตัวเอง, ให้ผู้อบรมและวิทยากรได้รู้จักผู้เข้าอบรมคนอื่นๆ</p>	<p>-ออกแบบให้ถูกต้องฯ วัตถุประสงค์</p> <p>-ประเมินตามความเป็นจริง</p>
๒. ความคาดหวัง	<p>-เขียนการ์ดความคาดหวังติดบอร์ด</p> <p>-เขียนการ์ดติดบอร์ด</p>	-เพื่อให้ทราบความคาดหวัง, วิทยากรปรับเนื้อหาฯ	<p>-ความไว้วางใจกัน</p> <p>-เขียนตามความเป็นจริง</p>
๓. จัดทำกฎกติกาการอบรม	อภิปราย ทำข้อตกลง	-เพื่อให้ผู้เข้าอบรมปฏิบัติให้สอดคล้องกับกติกา	-มีข้อผูกพันให้ปฏิบัติจริง

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
๔. สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน	ประชุมกลุ่ม อภิปราย ระดมสมอง โดยใช้บัตรคำ และสรุปร่วมกัน	- ทบทวนความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน จากทุนเดิมและเพื่อนผู้เข้าอบรม	- เนื้อหาในบัตรคำ นำมาจากรัฐธรรมนูญฯ ก.ม. ภายใน นโยบาย การปฏิบัติทั่วไป
๕. พัฒนาการสิทธิมนุษยชนสากลและไทย	- Time line พัฒนาการฯ โดยใช้ภาพ, บัตรคำ และศึกษาเปรียบเทียบ สรุป	- ให้รู้ เข้าใจพัฒนาการของสิทธิมนุษยชนหลักสากล และของไทยในอดีต ปัจจุบัน	- เนื้อหาของบัตรคำ ครอบคลุมเหตุการณ์ ตัวบุคคล ปัญหาฯ
๖. วัคซีนโควิด๑๙ (นำเข้าสู่หัวข้อ หลักการสิทธิมนุษยชน)	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (เรื่องมนุษย)	- เรียนรู้หลักการสิทธิมนุษยชนเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - การแสดงความคิดเห็น และให้เหตุผล	เตรียมโจทย์ ป้ายชื่อแสดงอาชีพ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
๓. หลักการสิทธิมนุษยชน (สากลและการนำหลักการฯ มาปฏิบัติของไทย)	- ประชุมกลุ่ม โดยใช้บัตรประกอบ และหมุนเวียนฐานการเรียนรู้	- เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการสิทธิมนุษยชนและปัญหาการละเมิดสิทธิฯ	- เนื้อหานำมาจากคำพิพากษา มติกรม. ที่มีข้อยุติและยังไม่ยุติ
๔. กลไกการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม	- ประชุมกลุ่ม โดยใช้บัตรประกอบ และหมุนเวียนฐานการเรียนรู้ ๓ ฐานคือ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) และช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรม	- เพิ่มความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรม	- การเตรียมบัตรคำ สื่อวิทยากรอำนวยความสะดวก เนื้อหานำมาจากสาระสำคัญของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ NAP

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
<p>๙. ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และความยุติธรรม</p>	<p>- Shopping/ World café ๔ ฐาน คือ ความหมาย/ความสัมพันธ์, มุมมองเชิงบวก-ลบ, อุปสรรค/ความท้าทาย, วิเคราะห์แรงผลักดัน-แรงต้าน, ภารกิจหน้าที่จนท.รัฐที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิฯ</p>	<p>- เพิ่มความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน นิติธรรม และยุติธรรมฯ และประเด็นเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมีตัวอย่างจากในประเทศไทยและต่างประเทศให้ครอบคลุมขอบเขต/ชนิดของสิทธิมนุษยชน</p>	<p>- การเตรียมบัตรคำ สื่อวิทยากรอำนวยความสะดวก คำชี้แจง/ใบงาน และตัวอย่างจากกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นรวมทั้งการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมมีความสำคัญ</p>

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
๑๐. การวิเคราะห์กรณีศึกษา	<p>-ใช้เทคนิคจิกซอร์ โดยแบ่งกลุ่มทำงานตามใบงาน เน้นการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวิเคราะห์กรณีศึกษา สรุปร นำเสนอฯ มีเพลงบรรเลงประกอบ</p>	<p>-เพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการวิเคราะห์กรณีศึกษา ที่ครอบคลุมประเด็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ</p>	<p>-การเลือก /จัดทำข้อมูลกรณีศึกษา การชี้แจง/มอบใบงาน</p>
๑๑. หาของ	<p>-กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่นเกมส์</p>	<p>-คลายเครียด, เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นทีม, การรักษากฎกติกา, การจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมฯ ความเห็นอกเห็นใจผู้พิการทางสายตา การได้ยิน (ผู้ด้อยโอกาส) การไม่เลือก</p>	<p>-มีอุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม มีเพลงประกอบการเล่นเกมส์ การสรุปกิจกรรมโดยผู้เข้าอบรมและวิทยากร</p>

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
<p>๑๒. เทคนิควิธีการอบรมที่ เหมาะสมกับผู้ใหญ่ (กระบวนการมือทอง)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หมุนเวียนฐานเรียนรู้ World cafe - สรุปเทคนิคการเป็น วิทยากรกระบวนการ 	<p>-เรียนรู้เทคนิคการเป็น วิทยากรกระบวนการ เริ่ม จาก วงจรการอบรม ตัว แบบการสื่อสาร ขอบเขต ระบบการอบรม การ เรียนรู้ผู้ใหญ่ ความ แตกต่างของวิทยากร ดั้งเดิมและวิทยากร กระบวนการ เทคนิคที่ เหมาะสม และไม่ เหมาะสม การจัดทำ แผนการเรียนรู้</p>	<p>-การเตรียมประเด็นการ ประชุมกลุ่มให้ครอบคลุม การเตรียมวิทยากรกลุ่ม การมีส่วนร่วมของผู้อบรม</p>
<p>๑๓. ทบทวนบทเรียนวันที่ ผ่านมา</p>	<p>-ฝึกภาค/กระหล้าเนา มี คำถามห่อรวมเป็นฝึก มี</p>	<p>-ทบทวน/ทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้า</p>	<p>-ทำคำถามที่เรียนรู้ไป สำคัญมารวมกัน</p>

หัวข้อ	เทคนิควิธีการ	วัตถุประสงค์	ข้อสังเกต/เงื่อนไข
๑๔. ผังอ้ออิง	-ให้ผู้เข้าอบรมผลัดเปลี่ยนกันเล่าสิ่งที่เรียนรู้ในช่วง ๒ วันที่ผ่านมา	-ให้ผู้เข้าอบรมอยู่กับตัวเองเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้	-การสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าอบรมใช้ความคิด และให้ร่วมมือทำกิจกรรม
๑๕. ฝึกปฏิบัติวิทยากรกระบวนการ	-แสดงบทบาทสมมุติเป็นวิทยากรกระบวนการ	<ul style="list-style-type: none"> -ให้ผู้เข้าอบรมนำความรู้และเทคนิคมาประมวลและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน -ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม -ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมกล้าแสดงออก -ประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> -การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างอิสระ -มีทีมสังเกตการณ์เพื่อให้คำแนะนำในการพัฒนาศักยภาพการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

ฝากไว้กับ...วิถียากรกระบวนการสิทธิมนุษยชน

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๖ = ๑๑
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๖
ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๖
คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
วิมลนุสรณ์

